Christian V
Kong Christian den V^{tes}

KONG

CHRISTIAN DEN FEMTES

TESTAMENTER

SOM TILLÆG TIL KONGELOVEN.

FOREFUNDNE

I

REGALIESKABENE PAA ROSENBORG SLOT VED DE ORIGINALE EXEMPLARER AF KONGELOVEN OG INDFÖDSRETTEN OG NU FÖRSTE GANG

UDGIVNE

EFTER HANS MAJESTÆT KONGENS ALLERNAADIGSTE BEFALING

VED

J. J. A. WORSAAE.

KJÖBENHAVN.

C. A. REITZELS FORLAG.

THIELES BOGTRYKKERI.

KONG

CHRISTIAN DEN V^TES^ TESTAMENTER

SOM TILLÆG TIL KONGELOVEN.

FOREFUNDNE

I

REGALIESKABENE PAA ROSENBORG SLOT VED DE ORIGINALE EXEMPLARER AF KONGELOVEN OG INDFØDSRETTEN OG NU FØRSTE GANG

UDGIVNE

EFTER HANS MAJESTÆT KONGENS ALLERNAADIGSTE BEFALING

VED

J. J. A. WORSAAE.

KJÖBENHAVN.

C. A. REITZELS FORLAG.

THIELES BOGTRYKKERI.

1860.

FORORD.

Danmarks Regalier og Kronjuveler tilligemed en heel Deel andre kostbare og mærkelige Gjenstande have hidtil været opbevarede paa Rosenborg Slot i de to saakaldte Regalieskabe, som vare anbragte inde i Muren mellem Riddersalen og det store Taarn udad mod den nuværende Exerceerplads, og under saa stærk Forvaring, at Overhofmarskallen og Slottets Commandant eller Inspecteur i Forening, hver med sin Nøgle, maatte være tilstede, naar Nogen skulde tage Regalierne i Øiesyn. Følgen heraf var, at Faa eller Ingen ret lærte Skabenes Indhold at kjende. Den knappe Tid ved Foreviisningen tillod i Reglen neppe at undersøge Regalierne, Kronjuvelerne og de andre større Kostbarheder nøiere, end sige gjennemgaae de Dokumenter og Papirer, som vare henlagte i de samme Skabe ved de originale Exemplarer af Rigets gamle Grundlove: Kongeloven og Indfødsretten. Selv ved de officielle Overleveringer af Regalierne fra den ene Bestyrelse til den anden, hvilke af og til foregik, var det selvfølgelig mere de egentlige Kostbarheder, end gamle Dokumenter, som bleve Gjenstand for den formelle Overlevering og Qvittering. Først efterat det havde behaget Hans Majestæt Kongen at bestemme, at Regalieskabenes Indhold skulde gjøres mere tilgjængeligt og fordeles saaledes, at de egentlige Regalier, baade de ældre og de nyere, udtoges af Muren og udstilledes under Glas i Regaliekamret i det store Taarn ved Riddersalen, medens de øvrige Kostbarheder henlagdes i de Danske Kongers, paa Slottet værende chronologiske Samling i de Afdelinger, hvortil de nærmest hørte, aabnede der sig en gunstig Leilighed til en omhyggeligere Undersøgelse af Regalieskabenes Gjemmer.

Da saaledes ved min Embedstiltrædelse her paa Rosenborg i Sommeren 1858 baade den chronologiske Samling og Regalierne vare mig overleverede ved en dertil nedsat Kongelig Kommission, som ogsaa havde foretaget den befalede Sondring af Regalieskabenes Indhold, gjennemgik jeg den Pakke Dokumenter, der, som ovenmeldt, henlaa i det ene Regalieskab. Den indeholdt, hvad man efter Yttringer i de tidligere Overleveringsforretninger maatte formode, adskillige Aktstykker til Regaliernes, navnlig Kronjuvelernes Historie, f. Ex.

Dronning Sophia Magdalenas egenhændige: »Verzeigniss Meiner juvelen aufgeschrieben im October 1746«, indbunden i rødt Saffian, prydet med Guldsnit, Solvspænder og med Dronningens kronede Navnechiffer paa hver Side af Bindet;

»Acte Over de ved H^des^ May^tts^ Høystsalig Dronning Sophie Magdalenes Disposition af 10de October 1746 til Kongen, Kronen og det Kongelige Huus testamenterede Juveler og Pretiosa«; dat. den 16de May 1772;

Acte og Specification over de af Prindsesse Charlotta Amalia efterladte Brillanter og Rosenstene, som hun ved Testamente, dat. Frederiksborg den 1ste Juli 1773, havde udbedt sig: »altiid maatte blive ved Kronen;« dat. 14de May 1783;

Endeel Kongelige Resolutioner og Rescripter, hvorved adskillige Juveler og Kostbarheder Tid efter anden vare afgivne til Omfatning og Forandring eller udleverede som Gaver til Medlemmer af Kongehuset;

samt derhos nogle Protokoller og Fortegnelser over Regalierne, Kronjuvelerne og de ved dem i Regalieskabene henlagte Kostbarheder, tillige med Indberetninger om Guldtaffelet og dets deelvise Anvendelse ved høitidelige Leiligheder m. m.

Men hvad der i ulige høiere Grad tildrog sig min Opmærksomhed var tre usædvanlig smukke, velbevarede Haandskrifter paa Pergament i samme Størrelse som det originale Exemplar af Kongeloven, hvilke ogsaa snart viste sig at være Tillæg eller nærmere Forklaring til denne, ned-

skrevne, tildeels egenhændig, af Kong Christian den Femte som en Rettesnor for alle hans kongelige Arve-Successorer.

Disse mærkværdige, originale Aktstykker yde saare lærerige Bidrag til Bedømmelse af Kong Christian den Femtes tidligere altfor ofte miskjendte Personlighed, idet man t. Ex. seer, hvorledes han endnu 1683, syv Aar efter Griffenfeldts Fald, er vedblevet ivrig at virke for de Borgerliges Ligeberettigelse med Adelen i Henseende til Adgangen endog til de høieste Embeder, ja hvorledes han selv 1698, Aaret før sin Død, svag som han dengang var, ikke har taget i Betænkning, med egen Haand møisommelig paa Pergament at nedskrive baade lignende og andre, endog udførlige testamentariske Dispositioner i den alvorlige og velmeente Hensigt, derved at styrke og bevare for sin Slægt og sit Folk den nye souveraine Regjering, som han selv havde modtaget i Arv fra sin Fader Kong Fredrik den Tredie.

Iøvrigt indeholde disse Testamenter og udtrykkelige Tillæg til Kongeloven høist vigtige Oplysninger om den nylig indrettede souveraine Regjeringsmaskine, om Kongernes stadige Frygt for den gamle Adels og andre Ildesindedes »machinationer«, saavelsom om den dagjeldende indre og ydre Politik i det Hele.

Af ganske særegen Interesse og Betydning ere Kong Christian den Femtes gjentagne kraftige Paamindelser til sine Efterkommere, først 1683 i Almindelighed om »Fyrstendommernes« og derved om Slesvigs Incorporation i »Woris Kongerige Dannemarck» (see Side 33) samt Aaret efter (1684), da han havde taget den hertugelige Andeel af Slesvig (som det senere viste sig kun for en Tid af fem Aar) i sin Besiddelse, særligt om Slesvigs fremtidige Styrelse og Forhold: at det aldrig mere maatte deles eller adskilles, at ikke engang noget Amt i Slesvig maatte overdrages nogen af Kongernes yngre Sønner til Underholdning, at ingen Landdag nogensinde mere maatte afholdes der o. s. v. (see Side 43—5).

Disse hidtil ganske ubekjendte Paamindelser, hvormed ogsaa Kongens endnu Aar 1698 nedskrevne strenge Advarsler og heftige Yttringer om Hertugen af Gottorp og hans farlige Politik (Side 57 § 16)

i Hovedsagen stemme, kaste nemlig et nyt, aldeles authentiskt Lys over den traditionelle Familiepolitik i det Danske Kongehuus med Hensyn til Slesvig og over den som Følge heraf ved Kong Christian den Femtes Søn, Kong Fredrik den Fjerde med saa megen Iver drevne og omsider Aar 1721 iværksatte Incorporation af hele Slesvig.

Ligesom forresten Kong Christian den Femte paa denne Maade i testamentarisk Form gav Tillæg og nærmere Forklaring til Kongeloven, saaledes indrømmede han sin Søn og Efterfølger Ret til ogsaa at gjøre en slig Disposition: »huor til«, som Kongen selv siger (Side 60 § 22), »adschillige ting effter tidernisz beschaffenhed vil giffue anledning, dog at Konge Louven som fundamentet aff den kongel. souveraine regering, vbrødeligen og vrøgeligen holdisz.« Skulde Sønnen derimod ingen saadan Disposition efterlade, »da«, vedbliver Kongen, »vilde Vii denne Vorisz disposition hansz arffue sucsessor til een behørig fuldbyrdelse og Efflerkomelsze paa beste Maade haffue recommenderet,« ja forsaavidt Efterfølgeren var mindreaarig, truer Kongen endog Formynderne med Tiltale og Straf, naar de ikke rettede sig med »behørig secretesse« efter nærværende Dispositions Indhold. —

I Betragtning af dette gjenfundne politiske Testaments Vigtighed for vor nyere Historie, behagede det derefter Hans Majestæt Kongen allernaadigst at befale, at samtlige tre vedkommende Aktstykker skulde udgives i Trykken, men at Originalerne for Fremtiden, som hidindtil, blive at opbevare i Regaliekamret paa Rosenborg Slot i Forbindelse ikke alene med den senere Indfødsret og med Regalierne, men navnlig med Rigets gamle Grundlov Kongeloven, til hvilken de oprindelig af Kong Christian den Femte saa eftertrykkelig vare knyttede.

De Danske Kongers chronologiske Samling paa Rosenborg,

den 5te Juni 1860.

J. J. A. Worsaae.

INDHOLD.

(Alle tre Haandskrifter ere paa Pergament i Folio og indeholde tilsammen 32 (respective 20, 4 og 8) Blade, heftede med røde og gule Silkelidser. Kongens paatrykte Haandsegl ere i rødt Lak og fuldkommen bevarede.)

I.

Welmeente Erindringer oc Maximer for Wore Kongelige Arfve-Successorer, den Kongelig Souverain Arfve-Regiering angaaende.

Wii Christian den Femte, af Guds Naade, Konge til Danmarck og Norge, de Wenders og Gothers; Hertug udi Schleswig, Holsten, Stormarn og Dytmersken, Grefve udi Oldenborg og Delmenhorst. Giøre witterligt, at efftersom iblant andre mangfoldige og stoere Welgierninger, som den Allerhøyeste Gud, af faderlige naade, har bewiist Os og Woris Kongelig Arfvehues, icke er den ringeste, at den Kongelige Souveraine Arffveregiering oc Eenwoldsmact, til Woris Elskelig Kiere Herr Fader, Friderich den 3. Konge til Dannemarck og Norge, etc. etc. Salig og høylowligst Jhukommelse, aff Woris kiere og troe Undersaatter, med welberaadhue og aff frie Wille, er blefven ofverdragen, og den gamle Arfverettighed til Wore Riger og Lande, er j saa maader igien blefven indført og restablerit udi Woris Kongelig Familie; den forrige Regierings-Art og maade derimod, for saa wiit, den een deel med Capitulationer og handfestninger, een deel med andre Lowe, war bunden og indskrenecket, er gandske blefven ophæffvit og annullerit; da, paa det, samme Eenwoldsmact og Absolutum Dominium som et kostbar og uskattelig klenod udi Woris Kongelig Arfvehues, maa wed Guds naade uryggelig og ukrenecket conserveris, og wed liige holdis, og fra Konge til Konge. udi alle stycker og rettigheder, uden nogen Afgang, transfereris, haffve Wj, aff sær Kongelig og Faderlig omsorrig for Wore Arffve-Successorers flor og Welstand eractet tienligt og

raadeligt at wære, dennem wisze grundregler og maximer til den Kongelig Souverain Arfve-Regierings conservation, at efflerlade, udi den wisze Forhaabning, at saafremt de, udi wærende deris Kongelig Regiering, hafver, nest Guds sande Fryct og andre Kongelige og Christelige Dyder, efflerskreffne maximer og Regler for Oyen og i tancker, og dennem tilborlig i Agt tager, de, nest den Allerhoyestis naadige Bistand, icke saa letteligt skal hafve at frycte for nogen forandring eller Afgang, udi deris Kongelig Souverain Regierings Hoyhed, mact, Authorität og myndighed. Wj hafve Os og her hos billig erindret, aff de forrige tiders Historier, hvorledis Wore Hoylowlig Forfædris, Kongernis udi Dannemarck etc. etc. Hoyhed og mact, fra Konning Christiani Primi Regiering, høylowligst ihukommelse, er tid effter anden, jo lenger, jo meer wed handfestninger blefven snæckit og formindsket, i det de, som da kaldtis Rigens Raad, hafver effter haanden tilegnet sig alle jura Majestatis, Regalia, Kongelige rettigheder og Hoyheder, saa at Kongerne, paa det sidste, fast intet sært hafver hafft for sig til ofvers, uden alleene, een udwortis Glantz og skin aff een Kongelig mact og Hoyhed, som af Woris Elskelig kiere Herr Faders Friderici 3. Høyberommeligste ihukommelse, annullerede Handfestning klarligen er at see: at Wj intet skal melde, om een utidig begierlighed oc attraae, til den forrige Regierings-Art, som Wj hafve formerckit icke endnu saa gandske og aldeelis udi alle Wore undersaatters gemytter, at wære uddød, efftersom een deel det nocksom hafver tilkiende gifvet, saawel udi privat Discurser, som wed offentlige skrifffter, saa at mand wel hafver Aarsag at frycte for, at den Souveraine Kongelige Arffve-Regiering, maatte udi et eller andet stycke, endelig lide nogen anstod, saafremt Wore Arffve-Successorer og Kongelig Posterität icke lod sig wære angelegen, med tilborlig præcaution og forsictighed den udi stetswarende flor, imod alle onde machinationer, at conservere

og erholde, og fra Konge til Konge uforkrenckit udi alle sine Rettigheder, Høyheder og prærogativer, usuæcket at transferere. Til hvilcken ende, Wj hafve ladet efftcrfølgende erindringer og maximer i pennen forfatte, ey tvilendis, at saasom de alleene ere anseet paa Wore Kongelige Arffve-Successorers fremtarff, nytte og interesse, de jo undertiden giører tilborlig reflexion derpaa, og dennem, saa wiit mueligt i act tager. Og saasom det er fornøden, at, hvis som j dette skrifft er forfattet, blifver holdt geheim, da er det tienligt, at Wore Kongelige Arfve-Successorer beholder her aff et Exemplar hos sig self, udi god Forwaring, og lader et Exemplar legge udi Archivo, og ey tilstæder, at deraff nogen Copie tagis, ey heller lader nogen see eller læse det, uden det kunde wære een aff deris geheimeste Cammer-Secretariis, eller og een eller toe aff deris Raad og Ministris, som ere best betroede, oc som de kunde lide paa, at det aff dennem ey worder divulgerit.

I.

Saasom Kongelowen er den Kongelige Souverain Arfve-Regierings oc Konge-Dommets rette uforanderlig fundamental og Grundwolds Low, da er det høylig fornøden, at Wore Kongelige Arfve-Successorer allworligen der ofver holder, at den udi alle sine stycker, puncter og Clausuler, baade jura Majestatis, Kongelige Rettigheder og Høyheder, saa og den der udi forreskrefne Arfve-Successions-maade angaaende, worder ubrødelig og uryggelig efftcrkommet og udi act taget.

II.

Hvad de lower angaaer, som egentlig hører til Justitiens administration og til Ret og Rettergang, da hafve Wj wed een deel af Woris Raad og Betiente ladet revidere og igiennem see de forrige Lower, og dennem j mange maader ladet forandre

og forbedre, j det een og anden materie, som forhen icke war berørt, er derudi indført, oc bract udi een bedre oc skickeligere orden, Processen og Rettergang j liige maader og forkordtet er, og i særdelished, hvis som war striidigt med den Kongelige Eenwolds mact og Arfve-Regieringen, er deraf gandske udelat; saa at dette høynødwendigt werck er endelig kommet til sin fuldkommenhed: hvorforre Wore Kongelige Arfve Successorer bør at holde offver samme Lower, at de forblifver i deris vigueur og krafft, oc icke tilstæde, at derudi noget forandris, som den Kongelige Souverainitet kunde wære til affbreck oc præjuditz; hvilcket og er at forstaae, om den Norske Low, Kircke-Ordonantzen, Kriigs Retten til Lands, Søe-kriigs Retten oc andre deslige forordninger, som Wj tiid effter anden haffve ladet udgaae.

III.

Saasom Retferdighed er nest den sande Gudsfryct, eet Regiments fornemmeste Hofvit støtte og pille, saa bør Wore Kongelige Arffve-Successorer at lade sig i høyeste maader wære angelegen, at Justitien worder udi alle under og Ober-Retter tilborlig oc uden nogen persons anseelse administrerit, og at den fattige, saawel som den Riige, dend ringe saawel som den mectige wederfaris skiel oc Ret.

IV.

Hvad den Høyeste Ret, j Wort Rige Dannemarck angaaer, da hafve Wore Kongelige Arfve Successorer wel at tage i Act, at den ey alleene worder besat med Assessorer aff den gamle Noblesse, men end og aff andre wel intentionerede, forstandige, skickelige og udi Lands Low oc Ret erfaren personer, efftersom Woris Elskelig Kiere Herr Fader, salig oc høylowligst ihukommelse, det saaledis icke uden høywictige Aarsager hafver

forordnet, oc Wi oc siden udi Woris Kongelige Regiering uforanderlig der ofver hafver holdt. Og er derforuden fornøden, at een General Procureur udi den Høyeste Ret altid hafver sit sæde, paa det hand effter sit embedis plict kunde i Act tage, om noget, udi een og anden forrekommende sager, maatte voteris eller dømmis, de Kongelige Regalier, Rettigheder oc Høyheder til præjuditz, at hand da det, wed tilbørlig erindring, om fornøden giøris, udi tide kunde forrekomme.

V.

Alle Dommere, saa wel i den Høyeste Ret, som i andre underretter, bør at dømme effter Lowen, oc det, som dennem, til een rettesnoer udi deris Dommers Embede og Justitiens Administration derudi er forreskreffven, oc skulle Wore Kongelige Arfve-Successorer ingenlunde tilstæde, at nogen Dommer sig understaaer den straff, som Lowen udi een oc anden tilfald og mishandling udtryckeligen hafver forordnet, aff egen myndighed og Authoritet at forlindre, og formindske: efftersom det Kongen alleene tilkommer, at bewiise Lowens ofvertrædere naade, oc den fortiente straf enten dennem gandske at efterlade, eller og den at mitigere og formilde.

VI.

Kongen hafver alleene at disponere ofver alle bestillinger, charger, æretiteler, wærdigheder oc digniteter, og dennem effter egen behag at uddeele, oc sine undersaatter der med at benaade: hvorforre Wore Kongelige Arfve-Successorer icke bør at tillade nogen, i hvo det oc wære kand, uden deris wille, befalning, oc forundte Concession, herudi at tilegne sig nogen myndighed: og er der hos i act at tage, at de som til nogen charge eller bestilling befordris, foruden den Jnstruction, som dennem om deris function og Forretning gifves, wed eed

forbindis til troeskab og allerunderdanigste Devotion imod deris Arfve Konge oc Herre, oc i særdelished, at de lofver og suærer, deris tancker og idret der hen at wille dirigere, at det Kongelige Absolutum Dominium, Souverainitet og Arfverettighed ofver disze Riger og Lande, maae uforanderlig conserveris, oc paa de Kongelige Retmeszige Arfve-Successorer uryggeligen oc uforkrenckt worde propagerit oc forplantet.

VII.

Wj holde og for tienligt, at Wore Kongelige Arfve-Successorer, dennem, som icke saa liige kunde wære fød aff Adel, oc dog kunde wære dyctig til at giore god tieniste, og om hvis troe og allerunderdanigste Devotion imod det Kongelige Arfvehues, mand nocksom kunde wære forsickret, med Adelige Privilegier og Frieheder og med skiold og helm benaader, saasom Wj oc een deel af dennem med deslige Privilegier benaadet hafver, iliigemaader Adelige og andre fornemme og høy meriterede personer udi den Grefvelig og Frieherrlig Stand ophöyer, wære sig indlændiske eller fremmede, naar de ickun med saadanne Qualitäter ere begafvet, som dertil udkreffvis, og hafver derforuden middel og formue, saadan præeminentz og wærdighed med lustre og tilbørlig anseelse at beklæde. Hvilcket Wj ey uden aarsag erindrer, naar Wj de forrige tiider oc Regiering betracter, hvor icke alleene ingen Adgang war til Grefvelig og Frieherrlige Hoyhed og Dignitet, men war endog derforuden een liighed iblant Noblessen, ligesom wed een Low introducerit, og ingen iblant Adelen hafde nogen prærogativ, for den anden, uden hvad hans Bestilling protempore kunde med sig føre, til med war og Kongerne wed Handfestningerne den myndighed betaget, nogen med Adelig Wærdighed og frjhed at benaade, uden deris samtycke, som da blefve kaldt Rigens Raad, hvilcken maxime, saasom den alleene sicter til

een Aristocratiske Regierings befestning, saa bør den ingenlunde udi eet Monarchie og Kongelig Souverain Regiering at efterfølgis. Wj eragter og raadeligt at være, at Wore Kongelige Arfve-Successorer holder ofver den Anordning, som Wj hafver giort om Rangen, at den forblifver udi bistandig brug: j liigemaader, at med Woris Ridder orden aff Elephanten, saawelsom aff Dannebrog, forholdis efter de Lowe, som derom ere forfattede, naar nogen dermed benaadis. Og erindrer Wj herhos, at Forstlige Personer, oc de som ere af det Kongelige Hues, iligemaader Kongens Hoyeste og meget wel meriterede Ministri, bør ickun at gratificeris med Ridder ordenen aff Elephanten; men Ridder orden aff Dannebrog kand med mildere haand uddeelis, baade til militairs Persohner; saa oc til Geheime Raad, og andre, som kunde haffve giort god tieneste.

VIII.

Og saasom Wi hafve hidindtil udi Woris Regiering, effter andre Hoypriselige Kongers og Nationers exempel, eragtet, tienligt og billigt at være, icke at binde bestillinger og Charger til Adelige naissance, blod og byrd; men langt meere at aabne een hver af Woris kiere og troe undersaatter, effter deris meriter oc capacitet, dorren, end oc til de Høyeste charger og Bestillinger udi Woris Kongeriger og Lande, dennem derwed dis meere at opmuntere til dyd og skickelighed: saa hafver og Wore Kongelige Arfve Successorer det samme at tage i act; oc paa det een hver kunde animeris til at giore sig dyctig, udi dend forhaabning at worde befordret, bør de icke betage nogen adgang til bestillinger, være sig indlændiske eller fremmede, om endskiont de ey saa liige kunde være kommen aff gammel adelig sleet, om de ellers troe og god tienniste af dennem kunde hafve at formode, som Wj offte af saadanne personer udi

gierningen med nytte hafve erfaret: oc for den Aarsag skyld, er det billigt, at de og admitteris oc worder brugt, icke alleene udi de oprettede Collegiis, men endog udi andre wictige functioner; dog er hermed icke meendt, at der jow og bor at gioris reflexion paa de Subjecta, hvor, tillige med een oprigtig iffver for det Kongelige Arfvehuses beste, Naissance og meriter concurrerer.

IX.

Og saasom alle forrekommende sager og affaires, hafver deris wisze Collegia, hvorudi de effter deris natur og egenskab, offverleggis, oc Kongen wed allerunderdanigste memorialier forredragis, oc siden udi det Kongelig Conseil til expedition sluttis; saa bor der ogsaa altid at wære eet Geheim Conseil, hvorudi Statssager oc de wictigste affaires, udi Kongens eegen nærwærelse, med nogle aff de fornemmeste Ministres og Geheime Raad, forhandlis oc tagis i Deliberation, saasom om krieg, fred, om Allianeer, tractater, oc correspondence med fremmede Potentater, oc om andre wigtige sager, som de Kongelige Regalier, det Kongelige Arfvehus, Kongens Riger oc Landes interesse kunde angaae, hvorudi oc alle Relationer, som fra Kongens Ambassadeurs, Envoyés og Residenter hos fremmede Potentater oc Republiquer indkommer, læsis, ofverweyis og derpaa resolveris; hvorforre det j hoyeste maader er fornoden, at Wore Kongelige Arfve-Successorer betiener sig aff saadanne personer, udi deris geheime Conseil, om hvis erlighed, troeskab og allerunderdanigste Devotion imod det Kongelige Arfvehues de fuldkommen kunde wære forsickret, oc som hafver forstand, capacitet og erfarenhed udi udlændiske oc indlændiske affaires, oc derforuden weed, at holde det, som udi det geheime Conseil kunde forrekomme, udi tilborlig taushed, efftersom le secret er l'ame des affaires,

oc Rigers oc landers Welfærd tit oc offte deraf dependerer, at saadanne wictige sager oc Resolutioner ey for tiden udbryder oc worder aabenbaret: til hvilcken ende det er oc tienligt, at det Geheime Conseil ickun af faae personer, oc icke ofver fem eller sex i det høyeste bestaaer, efftersom det, som mange hafver wiidenskab om, selden blifver tilbørlig mesnagerit og hemmelig holt.

X.

Udi det geheim Conseil bør at wære een Geheim Secretarius, som kand holde rigtige Protocol, oc siden udi wisze Bøger indføre hvis Resolutioner, som der falder udi een oc anden wictig materie, oc dennem udi pennen forfatte oc expedere, med hvis andet, som til dend forretning henhorer. Samme person bør at hafve wel studerit, forstaae fremmede sprog, oc der for uden wære flitig og arbeedsom; oc efftersom hannem de wigtigste Estats affaires betroes, da hafve Wore Kongelige Arfve Successorer meget wel i act at tage, at de til den function een qualificered oc troe person bruger, oc i særdelished der hen seer, at ingen dertil employeris, som kunde hafve nogen dependence aff dennem, som kunde inclinere til den forrige Regierings Art, oc om hvis iffver for den Kongelig Souverainitet mand icke aldeelis kunde wære forsickret; hvilcket og j liigemaader om Kongens Cammer og Kriegs Secretariis, er at forstaae.

XI.

Foruden det Danske Cancellie bør og at wære eet Tydsk Cancellie à part, efftersom adskillige Tydske affaires daglig forrekommer, som enten Wore Förstendommer, Grefskaber, eller oc hvis paa Riigs oc Creysz Conventer udi det Tydske Riige forhandlis, angaaer, hvor om mand udi det Danske Cancellie

icke saa liige kand hafve den Wiidenskab, som dertil udkræffvis: og bør Directionen offver samme Cancellie at betroes een person, som den Tydske Estat fuldkommen er bekjent oc forstaaer Jura oc Processum Imperii, og er derforuden begafvet med de qualiteter, som til saadan een charge wel at forrestaae, behofves.

XII.

Wore Kongelige Arfve-Successorer bør well i act tage, at udi de forordninger, placater oc Befalinger, som de lader udgaae, ingen forskiel gioris imellem Kongen og Riget, som udi forrige Regiering er skeet, da alle Mandata og Forordninger paa Kongens oc Rigens wegne ere worden publiceret; thi Rigerne horer Kongen til som sit Patrimonium og Eyendom; hvorforre og alle Rigens charger bør at wære supprimerit, og icke nogen hereffter kaldis Riigens Raad eller deslige prædicat fore; ey heller bør det ord Stænder, udi de Kongelige forordninger eller andre publiques skriffter at nefnis, effterson Stænder eller Jura Statuum ere incompatibel med een Kongelige Souverain Regiering: langt mindre bør nogen Comitia eller Riigsdag at holdis, thj det striider imod den Kongelig Souverain Authoritet, i henseende, at det er Kongen alleene, som efter forregaaende Deliberation med sine betroede Raad oc Ministres, af egen myndighed, oc efter egen welbehag, alting udi sine Riiger og Lande ordinerer oc anbefaler; saa bør og alle Supplicationer til Kongen alleene at dirigeris, oc derpaa, hvad Ret oc billigt er, effter kongens welbehag, decreteris.

XIII.

Naar nogen Dronning forundis et, eller fleere Ambter til lifgeding, indkomsten der af at nyde, da bør Wore Kongelige

Arfve-Successorer at beholde sig sielf for Jurisdictionen der ofver, oc den wed deris egen betiente lade administrere, saawelsom directionen ofver indkomsten, at undersaatterne ey besværgis ofver det, som de effter jordebogen bør at gifve, eller med høyere contribution, endsom ellers Landet i Almindelighed er paalagt, ey heller med usædwanlig Howerie, eller andet deslige; iliigemaader og sielf Øfvrigheds personer forordne, oc ofver Geistlige oc Werszlige bestillinger disponere: hvilcket og er at forstaae, om de Kongelige Printzer som noget Ampt eller Gods til Recreation, foruden hvis dennem til deris Subsistence udi reede penge forundis, kunde worde tillagt.

XIV.

Iliigemaader bør ingen Proprietarius, som noget Jus Patronatus enten af Arrilds tiid kunde hafve hafft, eller dermed af Kongerne wære benaadet, det misbruge, Kongens Jus Episcopale oc Geistlige høye Rettighed til præjuditz og Afbreck; effterosom Jus Patronatus ickun der udi bestaaer, at kirckerne blifver holt wedliige, oc deris indkomst ey til anden brug forwendis, oc at de, med Gudfryctige oc dyctige Præster worder forsiünit; men den Høyhed oc Rettighed, som ellers til den Geistlige Jurisdiction oc Jus Episcopale henhører, kommer alleene Kongen til, som det ypperste oc høyeste Hoffvit her paa Jorden, saa wel i Geistlige som i werdszlige sager.

XV.

Hvad Woris Kongelige Rente Cammer og Finances angaaer, da, effterosom intet wictigt uden penge oc middel kand udrettis, oc et Monarchies oc Estats styrcke oc krafft een god deel der aff dependerer, at dens indkomster og Revenuës med fliid oc troeskab administreris oc i act tagis, saa bør Wore Kongelige Arfve-Successorer at lade sig i høyeste

maader wære angelegen, at det Kongelig Rente Cammer aff erlige, troe oc arbeidsomme personer betienis, og som icke ere egennöttig; men alleene hafver udi alle deris forretninger, forslag, Resolutioner oc erklæringer henseende til det Kongelige Arfvehuses interesse, og de Kongelige intraders formeering, saa wiit ret oc billigt kand wære. Og holder Wj icke for raadeligt, at saadanne Subjecta til de fornemmeste functioner udi det Kongelige Rente Cammer employeris, som lefver i betryck oc Armod, ey heller de, som hafver ald for stor sleet oc anhang i Landet, paa det, de icke derwed skulde tage Anledning for deris paarorende, som kunde wære wedtorfftig om een oc anden benaading, de Kongelige finances til besværing, at solicitere, eller og dennem, udi noget for sleetsskabs skyld, at gratificere, oc bor det Kongelige Rente Cammer aff ingen, uden Kongen alleene dependere, oc efter Kongens ordres udgiffterne regleris.

XVI.

Naar nogen contribution, eller anden extraordinaire paalæg, til Rigernis Defension eller anden for noden udgifft behoffvis, da bor Wore Kongelige Arfve-Successorer, saadant af egen Authoritet oc myndighed, effter forregaaende god Deliberation, at paabyde, foruden nogens samtycke dertil at requirere, effiersom det er Kongens Ret og Regale, herudi effter egen gotbefindende at byde oc lade, oc saasom hand eracter til sin egen oc sit Kongelige Arfvehuses, samt sine Rigers oc Landes sickerhed oc beste, fornoden at wære.

XVII.

Kongens Stiffts Ambtmend oc andre Ambtmend bor icke at hafve noget med Byerne saa wiit som det striider imod deris Privilegia, ey heller med de Kongelige intrader, at bestille,

men deris oppeborsel oc Beregninger Amptskrifverne, Land Commissarier, oc andre Betiente, som der til behofvis, at betroes, som for indtegt og udgifft rigtig Regenskab hafver at aflegge udi det Kongelige Rente Cammer; thj det er nocksom bekient, hvorledis, der, Adelen, udi den forrige Regiering, ware med de Kongelige Ambter, under den titel aff Lehnsmænd, benaadet oc forlehnet, oc derofver hafde at disponere, at Kongens intrader da ware der af heel ringe, saa at de, Anno 1602. aff begge Kongerigers Danmarck oc Norges Lehne, sig ey megit skal hafve belobet ofver 60,000 Rdlr:, j det sted at Adelen nod aff Kongens Domaine stoere indkomster, oc samlede sig anseenlige middeler, hvoraff de oprettede stoere Sædegaarde, med exemtion oc frjhed for skat oc paalæg; saa at Kongens Revennës der wed formindskedis, oc Landet, for mangel aff publiques middel, war uden milice, tvertimod de gamle tiders maximer oc observance, da Kongens mact end da ey wed Handfestninger oc andre Lowe ware beskrencket, oc war der for altid een god milice udi beredskab, som icke alleene war Capabel til at forsuare Rigerne imod fremmede gewalt, men endog deris Grentzer med adskillige conquestes at formeere og udbrede, som aff de gamle Historier klarligen er at see.

XVIII.

Oc paa det de Kongelige Intrader maa jo længer, jo meer tiltage, da hafve Wore Kongelige Arfve-Successorer, efftərfølgende tre ting fornemmeligen udi act at tage; efftersom deraf, saasom af een kilde, nest Guds welsignelse, Rigdom oc middel ufeilbar hafver deris oprindelse. Først at Agriculturen oc jordens Dyrckning paa landet wel i act tagis, i henseende, at det fornemmeste som Landet til fremmede udgifver, bestaaer udi qvæg, Heste oc korn, hvortil een god Agricultur udkræfvis: For det andet, at Manufacturerne udi Kiobstæderne

introduceris oc i flor settis, paa det raa oc uforarbeidede Warer, som i landet falder, der kunde forarbeides oc forbrugis, oc penge, der imod som ellers, een stoer deel til pract oc ofverdaadighed til fremmede udforis, kunde i landet forblifve: For det tredie, at Commercierne, Navigationen, Handel oc Wandel, wed Danske oc Norske undersaatter fortsettis, hvor wed ey alleene Rigdom oc middel, men endoc soefaren Folck oc Baadsmend til weye bringes, som mand udi krigstider paa Floden kand bruge, j det sted, at mand dennem ellers med stoer bekostning paa fremmede stæder maa lade werbe.

XIX.

Wore Kongelige Arfve-Successorer bør altid at hafve een God Land-milice paa beenen til hest og til Fods, efftersom de hwercken sielf, ey heller deris Riger og Lande kand wære forsickret imod ind- og udwortis fiender, saa freint de icke, foruden deris ordinaire garde, altid med een god, wel exercerit oc wel disciplinerit milice er forsiünit, om endskiønt Landet derwed skulde noget betynges: thj foruden, at de nest Guds hielp, derwed kand herske oc regiere udi sickerhed imod onde machinationer aff Naboerne oc andre, saa gifver det oc respect oc consideration hos fremmede Potentater, naar de seer, at mand altid er j god positur oc kriegs forfatning.

XX.

Jsynderlighed bør Wore Kongelige Arfve-Successorer, altid der hen at see, at de hafver een god, erfaren og tapffer General, som de Commando ofver deris milice kand betroe. Oc er det icke raadeligt, at de dertil employerer nogen, i henseende til slect og Anhang; men alleene i consideration aff meriter oc qualiteter, som til saadan importante charge udkrefvis, om endskiønt den, som dertil brugis, kunde

wære fremmed oc aff anden Religion, oc bør saadan een person i det ringeste at hafve tilforne waaret General Lieutenant, oc erlanget saadan anseenlig charge wed lang experience oc wircklig tieniste, oc ey wed gunst, penge, sleetskab eller andre deslige middel, paa det mand dis bedre kunde wære forsickret om hans Capacitet oc erfarenhed.

XXI.

Og paa det Rytteriet altid kunde wære i god beredskab oc paa een bistandig fod, da er det fornoden, at den anordning, som wi allereede hafve ladet giore paa landet, til deris Subsistentz, eller oc hereffter endnu til dens forbedring kunde lade indrette, blifver udi stedswarende observantz, og worder uryggelig efftcrkommet; j synderlighed, at officierne sig ey betiener aff samme Rytter Gaarde til deris egen nytte oc privat interesse. Jcke mindre omsorrig bør oc wore Kongelige Arfve-Successorer at drage for Jnfanteriet, at det Kongelig Huses, saawelsom oc Land Regimenterne til Fods, blifver wel underholdet, baade med rigtig betalning, saa og udi god Disciplin, og at den Anordning, som Wi derom enten allereede hafve ladet giore, eller oc herefter endnu kunde lade indrette, blifver i act taget oc efftcrkommet, oc at officierne wed den gandske Armee ere troe oc dyctig til at bruge, naar noget paakommer. Oc saasom med een milice uden magaziner lidet kand udrettis, da hafver Wore Kongelige Arfve Successorer altid udi act at tage, at Magazinerne endoc udi freds tid, ere wel forsiünet, oc at eet gandske Aars forraad, paa hvis, som fornoden kunde wære, altid derudi findes. Jligemaader, at udi Festningerne, udi begge Kongeriger Forstendommer oc Grefskaber, een god oc suffisant garnison underholdis, under troe oc erfarne Commendanter, oc at der findes derforuden behorig forraad paa

provision de bouche et de guerre. Og efftersom Wor Kongerige Norge er icke ringe fare undergifven, formedelst det Svenske Naboelag, som mand ingenlunde kand forlade sig paa, saa er det des høyere fornøden, at saawel milicen, som Grentz-festningerne ere der udi god stand, oc at Commando ofver milicen een troe oc Capabel General betroes. Og holde Wi icke for raadeligt, at een person udi Woris Rige Norge, Statholders eller vice Statholders charge forwalter, tillige med Commando ofver milicen, men at disze tvende functioner separeris, uden saa war, at det kunde wære een person, som ingen Anhang, eller stoer slect udi Rigerne hafde, som os Elskelig Ulrich Friderich Gyldenlow, som foruden Statholderskabet hafver ocsaa General Commando ofver Woris milice udi Norge, efftersom hand ingen anden Dependance hafver, end af Woris Kongelig hues, oc Wi derforuden om hans allerunderdanigste troe oc Devotion, nocksom ere forsickret. Og hafve Wj hos denne punckt, festningerne udi Wore Kongeriger oc Lande angaaende, at erindre, at Commendanterne udi Festningerne, særdelis udi Fredstid, bør alleene at dependere af Kongen sielf, oc icke aff Generalerne, oc aff Kongen tage deris ordres oc Jnstruction; uden mand kunde holde for tienligt, udi Freds tid, at betroe een Generals person j sær, Commando ofver een eller anden Festning; men udi Krigstid observeris det, som effter tidernis beskaffenhed, oc Conjuncturerne kunde wære fornøden at anordne. Jsærdelished erindrer Wj om Castelet udi Woris Kongelig Residentz Stad Kiøbenhafn, at Commando derudi een erlig, troe, fornufftig oc tapfer officier betroes, efftersom derpaa er høyt angelegen, oc bør Commendanten udi samme Castel af ingen anden at despendere, uden aff Kongen sielf, saawel j kriegs, som i freds tiider.

XXII.

Og saasom Wore Riger og Lande ere af den Situation, at de ey uden een considerabel Soemact, kand wære sicker for fiendlig anfald, oc uden fare, da er det høyt fornøden, at Wore Kongelige Arfve Successorer, altid hafver een god oc sterck flaade, med behørige Skibs materialier, udi beredskab, samt dyctige Admiraler, oc Søe officiers, oc Soefaren Baadsfolck med meere, som til Søe Estaten udkrefvis, at de, naar fornøden gioris, kunde lade deris Flaade sette i saadan stand, at den ey alleene kunde wære Naboernis Soe-mact bastant oc voxen, men endoc, om mueligt war, ofverlegen. Thi foruden, at een wel udrysted Flaade tiener til Wore Rigers oc Landes sickerhed, oc er ligesom een muur omkring dennem, saa conserverer den og den Respect oc Høyhed, som Wore Kongelige Høylowligste Forfædre hafver altid strebet effter, oc een stoer deel mainteneret udi Øster Soen: Og effltersom Wore Naboer wel mercker, hvor hoyt det importerer, altid at wære forsiünit med een god Flaade, oc derforre intet underlader, den, jo længer jo meer at forstercke, j særdelished siden deris Soemact, wed den Høyestis bistand, oc Woris lyckelige Waaben udi den sidste krieg, merckeligt er blefven svæckit; da hafve Wore Kongelige Arfve-Successorer dis meere Aarsag, for deris Soemacts Conservation oc forsterckning stedse at vigilere.

XXIII.

Hvad ellers Admiraler, Skibs-Capitainer oc andre officiers til Wands angaaer, da bør Wore Kongelige Arfve-Successorer fornemmelig at tage udi act, at de ere troe, Manhafft oc erfaren, oc at de tilforne hafver forsøgt sig til wands, oc udi Søeslacter ladet deris tapfferhed see; oc bør mand herudi ey at reflectere paa forskiel aff Religion, gammel affkomst, eller andet deslige, men ickun alleene paa meriter og

Dyetighed, som til saadan function udkræfvis. Jligemaader bør oc at tagis i act, at paa Holmen ere altid de fornøden skibs materialier at finde, oc det, for eet hver Orlogsskib j sær oc paa sin stæd, at alting kand være i beredskab oc i god orden, naar Flaaden skal equipperis, oc i saa maader een oc anden Confusion forrekommes: oc efftersom fast ingensteds større undersleb kand begaaes, end paa Holmen, naar utroe oc egennøttige Folck opsict derofver committeris; da hafver mand des meer Aarsag til, at bruge herudi tilbørlig Circumspection, j særdelished Admiralitets Collegium angaaende, at det med troe, uinteresserede, erfaren oc forstandige Folck worder besat. J synderlighed bør oc i act tagis, at de som hafver Directionen ofver Holmen, ingen Kjøbmandskab drifver, efftersom derwed lettelig kand gifvis Anledning til een oc anden Defraudation oc undersleb, som erfarenhed nocksom udwiiser.

XXIV.

Og paa det Wore Kongelige Arfve-Successorer altid kunde wide, hvordan deris milice til lands oc wands er bestilt, da er det nyttigt og raadeligt, at de, udi een bog à part, som de stedse enten kunde bære hos sig, eller wed Haanden hafve, lader een extract derofver forfatte, hvor mange Regimenter oc Compagnier de hafver til Hest oc Fods, med Ober Officiernis nafn hos et hvert Compagnie, hvor stercke de ere, hvor megit de koster om maaneden, eller aarlig at underholde: Jligemaader hvor mange dyctige Orlogsskibe de hafver, hvor mange stycker de fører, aff hvad for Soe Capitains de commanderis, hvor mange matroser til deris besetning behøfvis, hvad de koster at underholde udi kriegs oc freds tid, med mere, som til denne materie henhører: hvilcket oc er at forstaae om Civil Estaten, oc om de Kongelige Revenuës, samt de ordinaires udgiffter.

XXV.

Saasom j Woris Kongelig Residentz Stad Kiøbenhafn er anordnet eet Qvæsthues, til deris underhold oc læge, som udi kriegs tieniste til lands eller wands, worder qvætsit, oc tager skade paa deris lemmer oc sundhed, da bør Wore Kongelige Arfve-Successorer at lade sig samme qvæsthuses conservation wære angelegen, at det forblifver udi god stand, oc at dets indkomster maae tid effter anden tiltage, oc ey forwendis til anden brug, paa det de, som udi kriegs tieniste sig lader bruge, maatte desto mindre undsee sig for nogen fare, naar de ere forsickret, at om de worder qvætsit, dennem da ey paa underholdning, eller god cur skal mangle. Saa bør oc Hospitalerne udi Woris Riger oc Lande til saadan brug fornemmelig at anwendis, at der udi indtagis Soldater oc Matroser, som enten hafver mist deris sundhed oc lemmer udi kriegs occasioner, eller oc for alder oc Armods skyld ey kand fortiene deris Føde.

XXVI.

Saafremt nogen af Wore Kongelige Arfe-Successorer skulde forfalde udi krieg, enten med Naboerne, eller andre, er det raadeligt, at de forordner et General-Commissariat, som kunde i act tage oc anordne, hvis til Land-milicen, saa oc til Flaadens udrystning oc anden kriegs fornødenhed, maatte udkræfvis, paa den maade, oc effter den Jnstruction, som dennem, effter tidernis beskaffenhed worder gifvet: oc kand til saadan Commission een eller toe aff geheime Raad, een eller toe Admiraler oc høye Søe Officerer, jligemaader og een eller meere, aff de fornemmeste Betiente paa Rente Cammeret, samt een kriegs oc Admiralitets Raad employeris. Oc saasom der er høy mact paaliggende, at saadan Commission med troeskab, fliid oc Dexteritet forrettis, saa haffver Wore Kongelige Arfve-Successorer wel i act at tage, at de personer dertil

brugis, som ere troe, forstandig, fliitlig oc arbeidsom, oc som hafver Anthoritet oc Credit, oc wed at holde et oc andet wietigt, som forrefalder, j tilborlig taushed, særdelis de indtegter, som til saadan brug destineris, effter den specification, som dennem der offver meddeelis; hvortil de under høyeste straf bør at forbindis, enten udi den Instruction, som dennem wed deris Commissions Antrædelse gifves, eller oc wed een sær befaling.

XXVII.

Wii eracte oc fornoden her at erindre, om Woris Konge lige Residentz Stad Kiobenhafn, at saasom dens Jndbyggere udi forrige kriegstid |:der den af Swensken war hart belejret, oc fast intet aff Woris Kongerig Danmarck, uden den alleene, war til offvers, som jo war i Fiendens Hænder oc Gewalt:| hafver ladet see deris allerunderdanigste troe oc Devotion imod Woris Kongelig Arfvehues, saawel i wærende Beleiring, som siden, der den Kongelige Souverain Regiering bleff indført, i det de fornemmelig dertil haffver hiulpet oc coopererit: hvorforre Wore Kongelige Arfve Successorer bor at lade sig wære, samme Woris Kongelige Residentz Stads Flor oc welstand recommenderit, at de Privilegier, som Byens Jndwaaner aff Woris Elskel. Kiere Herr Fader Friderico 3. Hoylowligste Jhukommelse for deris troeskab ere forundt, oc aff Os allernaadigst confirmerit oc forøjet, worder dennem uryggelig conserverit oc wed liige holdt, paa det de der wed jo lenger, jo meer kunde opmuntris til allerunderdanigste troe, ifver oc Devotion imod det Kongelige hues: oc saasom Wore Kongelige Arfve-Successorer kand haffve stoer nytte aff Kiobenhaffns Jndbyggere, saa wel i kriegs, som i fredstiider, at formode, da bor mand derpaa at wære betenckt, at Byen paa mengde aff Folck, saa oc paa rigdom oc middel wed Commercier, Navigation, handel oc wandel

maae tiltage. Wj erindrer oc herhos, ey at wære raadeligt, at een Statholder offver Byen nogen tid forordnis, efftersom det ey alleene er urimeligt, at sætte der een Statholder, hvor Kongen selff Residerer oc den meeste tid er til stæde, men kunde endog derforuden wære at befryctc, at saadan een person, aff ald for stoer Authoritet, saa fremt hand for den Kongelig Souverain Arffve-Regiering ey war wel intentioneret, maatte misbruge sin myndighed, oc et oc andet skadelig partie, det Kongelig Arfvehues til Præjuditz, udi Byen formere; Hvorforre den fornemmeste aff Øffrigheds Personer j Byen bør ickun at wære Præsident, aff Borgerlige Extraction, dog een Capabel Mand, som haffver studerit, oc er fornufftig skiekelig, erfaren udi Lands-Low oc Ret, som Byens tilstand er bekiendt, oc forstaaer Commercierne, oc derforuden er wel sindet baade for Kongens tieniste, saa oc for Jndbyggernis nytte oc fremtarff, at befordre: hvilcket i liigemaader oc er at forstaae, om Borgemestere oc andre Øffrigheds Personer udi Byen.

XXVIII.

Saasom nu disze Regler og Maximer fornemmelig der hen sicter, at Wore Kongelige Arfve-Successorer, den Souverain Kongelige Regiering derwed, udi steds warende Flor maatte erholde, oc imod alle, saawel hemmelige, som aabenbare machinationer stedse ukrencket conservere, oc paa Deris Kongelige Posteritet fortplante: da er det høylig fornoden, at de unge Printzer, som effter Guds Faderlige Providentz fødis til Arffve Successionen udi disze Kongeriger oc Lande, fatter oc lærer fra Ungdom op, samme Regler, saawiit de effter deris Alder dennem kand begriibe, oc at dennem de sunde oc sande maximer, om den Kongelige Souveraine Arfve Regiering, oc dens uskattbare Høyhed oc Prærogativ, worder indplandtet; hvorforre Wore Kongelige Arffve-Successorer bør, at lade sig wære

angelegen, at saadanne Personer, opsict offver deris education oc optuctelse anbetroes, som iblant andre welanstændige Qualiteter hafver een erlig oc oprictig intention oc uforfalsket iffver for den Kongelige Souverainitet, oc Eenwolds Arfve-Regiering; oc er det ingenlunde raadeligt, nogen til saadan function at befodre oc bruge, som mand kunde hafve den ringeste mistancke om, at hans gemyt inclinerede til forrige beskrenckede Regierings Art, oc til de stoere, oc den Kongelige Authoritet höyst præjudicerlige privilegier, som Adelen udi forrige Wahl-Regiering, sig tid effter anden, haffde tileignet. Til den Ende bor Wore Kongelige Arfve Successorer at bære storste omhygelighed for de unge Printzers Education, at de saadanne Subjectis committeris, som de kunde forlade sig paa, at de udi deris forretning og embede intet andet intenderer, end hvis som kand tiene til de unge Printzers beste, oc Education udi alle Fyrstelige Dyder, saa oc til den Kongelig Souverain Arfve-Regierings interesse, hvor til de oc wed een sær Instruction, oc deris Eeds Afleggelse, bor at forbindes. Oc haffver mand udi dette stycke icke saa meget at reflectere paa naissance oc gammel slect, som paa Gudsfryct, dyd, skickelighed, lærdom, erfarenhed udi adskillige Widenskaber oc fremmede sprog, fornuftig Conduite, oc deslige Qualiteter, efftersom aff een god optuctelse, som een Printz, der effter Guds wille skal succedere j Regieringen, fra ungdom op nyder, alle undersaatternis oc mange tusinde Menniskers welstand fornemmelig dependerer.

XXIX.

Naar Wore Kongelige Arffve-Successorer acter at træde udi nogen Ecteskabs Allianee, da er det raadeligt, at de sig icke med noget Fyrstelig hues allierer, hvoraff de sig enten meer Fare, end nytte oc interesse, formedelst mistencklig

naboelaug oc indgroet had til Nationen, kunde hafve at forwendte; eller og hvorwed de sig een oc anden incommoditet kunde paabyrde.

XXX.

Wore Fyrstendommer Schleszwig oc Hollstein angaaende, da bor Wore Kongelige Arfve-Successorer derhen at tracte, at de, naar lyckelige Conjuncturer der til gifver Anledning, kunde worde incorporerit Woris Kongerige Dannemarck, iligemaader at de Lande, Provincier oc Byer, som wed ulyckelige tiider der fra, saawelsom fra Woris Rige Norge, ere alieneret og frakommen, saasom Skaane, Halland, Blecking, Bahus, Jemsterland, Gudland etc: oc paa den anden Side Hertogdom Bremen, med andre deslige convenientzier, maatte igien reuneris dermed, paa det Wore Kongelige Efftterkommere icke alleene det igien maatte erlange, som Woris Kongelige Forfædre hafver besiddet, men endoc deris Grentzer wiidere udstrecke. Og bor de deris welgrundede Prætension paa Hamburg, saawelsom andre deslige prætensioner ingen lunde at lade falde, eller lade sig derfor med Penge contentere, men tilborlige oc fornoyelige Satisfaction, effter tidernis tilstand, derfor at soge.

XXXI.

Disze welmeente erindringer oc maximer, hafve Wj aff Kongelig oc Faderlig omsorg for Woris Kongelige Arfve-Successorers flor oc welstand, oc til den Kongelige Souverain Arffve-Regierings stetswarende erholdelse oc Conservation, ladet i pennen forfatte, udi den forhaabning, at, saasom een Konges point d'honneur derudi bestaaer, at hand sine Kongelige Hoyheder, Rettigheder oc Jura Majestatis uden nogen Affgang krafftig maintenerer oc forsvarer, Wore Kongelige Arfve-Successorer derforre oc forberorte maximer oc erindringer

j act tager oc efftherfolger: saa tviler Wj ingenlunde, at, saafremt de derforuden hafver den sande Guds Fryct, Retferdighed, mildhed oc andre Kongelige Dyder for oyen oc i hiertet, de jo den Souverain oc Eenwolds Arffve Regiering, baade sielff for sig, saa lenge een hver aff dennem effter Guds, som er alle Kongers Konge, naadige Wille, sidder paa den Kongelig Arfvestoel oc Throne, med sickerhed oc Kongelig berommelse kand fore, saa oc den samme ukrænket i alle maader paa deris Kongelige Posteritet oc Effterkommere fra Konge til Konge bistandig fortplante: hvor til Wj dennem Guds Naade, med timelig oc æwig Welsignelse af hiertet ynsker. Gifvet paa Woris Kongelig Residentz udi Kiobenhafn den 15. Aprilis Anno 1683.

Under Wort Zignet.

Christian.

(L. S.)

Remarques som Vie haffuer forgot beffunden disse General maximer til en og anden articuls forbedering med Egen haand at tilføye Anno 1698 den 3 Martii.

ad articul. III. til huilken Ende Jngen til Justitiens administration bør bestillisz, som ey forhen haffuer betient naagen anden charge og derudi ladet See, at hand er en Mand aff probite og haffuer de qualiteter som en retsindig Dommere bør at haffue.

ad articul. IIII. saasom de flerste Saager angaar de som icke ere aff adelen, saa bør og altid at vere Meere i den høyeste ret aff den borgerlige Stand en aff adelen Jseer bør vel i agt taggisz at aldrig naagen aff den gamle adel til General Procurors äembede bestillisz, Effter som handsz fornemste function dervdi bestaar, at giffue agt paa at intet imod Kongensz suverainite og høyhed forretagisz, og om det sekulde seke, stracksz sig derimod at oponere. Sadant en Person bør at vere vdi Lands Louv og ret vel forfaaren, haffue i lige Maade forhen betient naagen anden charge og dervdi handsz Nickerhed for Kongensz tieneste til kiende giffued, saa og ey att haffue forstor anhang, og vere aff den resolution at talle og staa for Kongensz høyhed og interresse i Mod huem det og vere kunde, huor ved hand og krafftigen bør at meintineris.

ad articul. V. Lige saa lidet Som Dommeren maa forminsceke straffen ligesaa lidet sekal hannem tilladisz at forhøye Eller forandre straffen, eller og at interpretere Loven aff egen Myndighed, Mensz sekulde den ey vere klaar og tydelig nock, bør Sagen Kongen til handsz eegen desision Mundtlig Eller sekreifftlig reffereris, Saasom hand allene haffuer Magt til at interpretere, forklare, eller forandre Loven.

ad articul. VII. her hosz haffue Vie for Mange aarsager sekyl at Erindere at hereffter ingen som haar landgodsz vdi vore riger og lande, med grefflige eller friherlige privilegier bør at

benaadisz, som icke derimod er redebon et proportioneret styke aff handsz landgodsz, En Grefflig Mere og en Friherlig Mindere, Kongen til Mand lehen at opdrage saa bor og derhen aff Vorisz arffue successores at Seeisz, at de allerede vdgiffuene Greffl. og Friherl. privilegier Med tiden paa Mand lehen allene bliver reduceret, saasom det og haffuer Veret Vor intention vdi begyndelsen der de bleffue forfattede.

ad articul VIII. Saasom vdi Een vel ordoneret suveraine regering alle forsamlinger huor Naaget tracteris, iekun bor at sekee Commissions Viisz, alt saa bor ingen Collegia mere holdisz eller tilstedisz, Ey heller det Naffuen mere vdi acterne brugisz, Vii Ville og her det samme haffue erinderet og repeteret, som forhen om adelen og borgerstand sagt er Nemmeligen at vdi alle Comissioner saa vit det er giorligt, altid Mere aff den borgerlige, en aff adelen, i seer den gamle, at brugisz, og de Commiteredis eller tilforordendisz instruxer tid effter anden Efftersecisz.

ad articul X. aff Conseillet bor en Eller tou specialiter beordris at haffue at bestille Med de fremmede Ministere, og at det bliver de andere formeent, sig Med dennem offuer afferene at inlade, Effter som det ey Vel er Mugeligt at Mange kan taale aff een Mund.

ad articul XI. Efftersom Vii allerede for Naagele aar siden for got haffuer anseet, at lade osz vdi Vorisz geheim Conseil alle de sager refferere, som forhen ved egen til forOrdnede eller Commiterte i det tydseke Cantzelii blewen examinerede og siden expederede, saa er det best at Vore arve successores det fremdelisz der ved lader forbliffue, i serdeliszhed, Saa lenge der er tou apparte Cantzelier en vdi fyrstendommene og en vdi greffsekaberne, Man sekulde der fore got beffinde at combinere samme Cantzelier med det tydseke som er her vdi Vorisz Residentz, som nock kand seke, og Vii

sielff derpaa Naagelegauger haffuer veret betenckt at inrete det tydseke paa den same fod, som det danske Cantzeli som tillige haffuer de Norje expeditioner.

ad articul XIII. Vii haffue og Vorisz Elsckelige arffue successorer ved denne leilighed vilde advaret haffue, at ingen af Printzerne, anvisisz paa naaget ambt vdi Norge, fyrstenddomene eller greffsckabene, og det for Mange aarsager sekyld, dog kan dennem vel naget ampt til derisz recreation i Danne Marck forundisz paa den Maade og Condition, som i den 20 articul aff Konge Louven videre om meldisz.

ad articul XIIII. herved ville Vii Vorisz arffue successor haffue recomenderet og Erinderet, at de sig lader were angelegen at inlosse med tiden de fra Cronen allienerte Jura patronatus saa frembt det vdi Vorisz regeringsz tid ey kunde sekee, Saa og at de ved general procuroren tillige med Stifftesz ambtmandden og biskopen paa huert sted, tid efftercanden lader inquirere huorledisz Patronerne med derisz Jus omgaaisz, og at de som sekulle beffindisz det at haffue miszbrugt, derfor uden anseelse i huo de ere, bliffuer til tallet og straffet.

ad articul XV. her bor i seer i agt tagisz, huad om adelen og borgersckabet, ved de forrige articuler, er bleffuen om melt, saa og at dennem som til de fornemst functioner vdi Cammeret og ved financerne emplojeris, ey bliffuer tillat med den gamle adel sig at alliere, Eller paa andre Maade sig it anhang at giore, til huilken ende, dennem og bor vere forment, at interesere sig for Nagen, enten at bekome Pension benadinger remissioner vdi it eller andet, til Kongensz sekade vere kunde. Saa som de ere bestillet Ey at forminseke men at formere Kongensz intrader saa meget medfoye og billighed seke kand.

ad articul XXI. huad vdi denne articul om osz Elskelig uldrig friderich Guldenlew meldisz, vilde Vie haffue exten-

deret paa osz Elskelig Christian Güldenlew saa som Vii om bege derisz underdanigste tro og devotion, Mod osz og Vorisz arffue successorer fulkommen ere forsickerde, Mensz effter derisz død, agte vii raadeligst at vere Ey alleneste disse, i derisz personer combinerede civil og militer functioner, saa vel som paa andere steder at separere Mensz en og disse charjer ingen offuer tre a fire aar, og ey anderledisz End par Commission at Conferere huor om i Vorisz seer disposition for Vorisz kiere Søn Printz Friderich og Vorisz arffue successorer, i lige Maade om Meldet er, huad om Comendanterne paa allesteder og vdi Castellet her i denne articul er anført bør i lige Maade saa vel vdi agt tagisz i henseende til Commedanten offuer denne stad og Konggelig residentz.

ad articul XXII. Efftersom paa Søe estatens Conservation saa Meget beror og Magt paa liger Saa vilde Vii Vorisz arffue successorer for alting haffue erinderet, der paa intet at lade fatte, og som altid naagle aff de gamle Krigsz Sckibe aff gaar da derhen at see, at derimod huert aar en eller tou igen optimmerisz, og de andere vdi flaaden vel vnderholdisz og flitig repareris, paa huad antal Sckibszfloden bør at vere og huor stercke Sckibe nødig er at inrette lader sig ey vel determinere saasom det af Conjungturene og Naboernisz tilstand vel vil Judiceris og deraff Meget dependere, dog er Nødig vdi det ringest tredeve Orlogsckibe de Linie paa en nødfald kunde equiperis og vdi Søeen bringisz. huor hen Vii vdi Vor regeringsz tid ydelig strebet haffuer.

ad articul XXIII. huad om Collegierne forhen er saagt, bør og i henseende til admirallitetet at observeris, saaledisz at der vdi saasom paa alle andere steder, ickund par Commission naagle visse Personer blefue forOrdnet og det Effter Kongensz got findende og behag, Ellersz bør admirallitetet intet haffue at bestille med hollemen, mensz til desz inspection og

dirextion altid Een qualificeeret admirals Person Eller een vel Erffaaren og dügtig Equipaje Mester bestillisz som inmediatement aff Kongensz ordere dependerer.

ad articul XXVI. Effter som Vii siden at denne articul er bleven forfattet, haffuer forgot beffunden it General Commissariat saa vel for Sioe estaten, som Land militien at anOrdne, om enskiont Vii ey er kommen i naagen krig, Vii dog vdihensende at der vdi altid kand til voxse dügtige og experimenterte Personer til saadandt function vel at forrette, paa huilken Een flodis og heel armeis Conservation dependerer, huilket Vii hoyligen recomenderer Vorisz arffue successorer vdi regeringen.

ad articul XXVII her hosz haffuer Vii at erindere at saa fremt sig en person fant som var bequem til at vere President omenskiont hand ey saalige haffuede studeret at hand derffor icke burde at excluderis, dog bor ingen President at bestillisz som ey til foren en anden tieneste haar forrettet og sig der vdi trolig og vstraffeligen forholdet.

Til Slutning Vilde Vii Vore arffue successorer welment haffue Erinderet bade derisz flaade, saa og militien til hest og fodsz Sambt artolleriet og desz tilhørige, altid vdi god estat holdisz, og vel betalisz, saa og flittig excerceris. festningerne vel vedlige holdisz, baade med magasin de gere et debusje, og det lade forbliffue vdi den estat som Vii det nu haffuer ordoneret og inrettedt, saa ere Vii forsickeret at alting nest Gud skal haffue en Ynskelig fremgang.

Christian.

(L. S.)

II.

(„Fyrstendom Schleszwig“ angaaende.)

Wii Christian dend Femte, af Guds Naade, Konge til Danmarck og Norge, de Wenders og Gothers, Hertug udi Schleszwig, Holsten, Stormarn og Dytmersken, Grefve udi Oldenborg og Delmenhorst etc. Giore hermed witterligt, at, efftersom det med den Andeel aff Fyrstendom Schleszwig, som Fyrsten aff Holsten, Christian Albert hidindtil hafver hafft j possession, ergeraaden udi een anden tilstand, siden Wj det skrifft, om de almindelige Regler og Maximer, som Wore Kongelige Arfve-Successorer hafver j agt at tage, hafve ladet forfatte, j det Wj aff hoynodwendige og wigtige Aarsager, og j henseende til forbemelte Fyrste Christian Alberts uforsvarlige og fiendlige forhold, imod Os og Woris Kongelige Arfve-Hues, hafve til Os taget, hans Anpart aff benefnte Fyrstendom Schleszwig, og med Woris Andeel combinerit og sammenfoyet; Da wille Wj Woris Elskelig Kiere Arfve-Successorer aff ret Kongelig og Faderlig forsorg hermed hafve erindret og formanet, at de aldrig tillader, at meerbemelte Fyrstendom Schleszwig worder deelt og adskilt, under hvad prætext, skiin og Aarsag, som aff nogen dertil kunde brugis og forrewendis; men at det til æwig tid udi et samlet Corpo udeelt, uadskilt og u-separerit, under Kongernis, Wore Arfve-Successorers Regiering forblifver. Og saasom een Deel aff Wore Kongelige Forfædre, Hoylowlig Jhukommelse nocksom har erfaret, hvor stoer skade, Ulempe og præjuditz wed forberorte Fyrstendoms Schleszwig Deeling |:som skeede udi Kong Hansis tid, meer aff andres tilskyndelse, og aff sær

Interesse, end j henseende til det Kongelige Huses nytte og gafn,:| dennem er tilføyet, og Wj derforuden aff egen erfarenhed kand sige, at meerbemeldte Fyrste Christian Albert, wed sine Jntriguer, hemmelige Practiquer og skadelige Alliantzer med fremmede Potentater, imod Os, har wærit som een Schlange udi Woris Barm; Saa formoder Wj wiszeligen, at Wore Kongelige Arfve-Successorer denne Woris welmeente erindring og formaning j Agt tager, og dend j alle maader efftetlefver. Og paa det icke til nogen Deeling udi Fyrstendom Schleszwig Anleedning skulde gifvis, om, maa skee, nogle aff de Kongelige Printzer, som icke ware de Forste fødde og nærmeste Arfve-Successorer, kunde begiere noget Ambt til Appennage og underholdning udi benefnte Fyrstendom Schleszwig, og de, paa de maader derudi kunde med tiden til egne sig de Kongelige Regalier, Lands Fyrstelige Hoyhed — og Rettigheder, saa holde Wj ingenlunde for raadeligt, at nogen Kongelige Printz noget Ambt udi samme Fyrstendom, til sin subsistence worder assignerit, men at det skeer udi Wore Kongeriger Danmarck eller Norge, og at Wore Arfve-Successorer, de Regierende Konger, Fyrstendom Schleszwig alleene for sig beholder. Wj hafve herhos ydermeere at erindre, at med Regieringen og Justitien udi offtbemelte Fyrstendom Schleszwig, fremdeelis forholdis, effter dend anordning, som Wj enten allereede derom hafve giort, eller for Woris dodelig Affgang endnu derom giore kunde: og wille Wj til Slutning denne sær anmerckning hafve hosføyet, at Wore Kongelige Arfve-Successorer icke bor at tillade, at nogen Land Dag, som det hidindtil har wærit kaldet, udi Fyrstendom Schleszwig hereffter holdis, efftersom det strider imod den Kongelige Souverainitet og Hoyhed; men at Undersaatterne derimod udi Fyrstendom Schleszwig andrager deris gravamina hos Kongerne selff, uden nogen Land-Dags ansettelse, eller hos dennem, som paa deris wegne der hafve at sige og befale; dog at saadant aff een hver

j sær skeer, som sig ofver noget hafver at besvære, og at icke tilstædis nogen forsamling eller complot dertil, aff Undersaatterne at anstillis eller holdis, efftersom saadanne forsamlinger gemeenlig ere aff ond consequentz, og til den Kongelige Souverainitets præjuditz.

Jligemaader bør og Wore Kongelige Arfve-Successorer aff egen Authoritet, saa wel udi Schleszwig, som udi Danmarck og Norge, de nodwendige Contributioner sielf at paalegge og lade indkrefve, foruden der til at lade Undersaatterne convocere, eller at tilstæde, at de sig egenmægtig til den, eller anden ende self forsamler; dog at Contributionerne og almindelige paalæg med den moderation paabydes, at Landet det kand taale, og at crediten derwed icke svæckis, paa hvis conservation hoylig er magt paaliggendis. Til ydermeere Bekræfftelse hafve Wj dette med egen Haand underskrefvit, og Woris Kongelige Signet ladet undertrycke. Gifvet paa Woris Slot Kiobenhafn den 22 Novembris Ao. 1684.

Christian.

(L. S.)

(Paa Foden med Kongens egen Haand:)

Dette er Siden i saa vit forandert wed restitutionen aff hertog Chrstian Albrect, An: 1689 huilkken saag, Vii vil beffale Gud og tiden.

Christian.

III.

Dene Vorisz disposition og hosz følgende articuler haffuer Vii Vorisz Elsckelig Kiere Søn Printz Friderich, saa Vel som alle Vorisz Effterkomere vdi regeringen velment og faderligen Ville erinderet og recomenderet haffue.

(Med Kongens egen Haandskrift).

Saszom Vii Jcke Kan Vide Naar Vii Effter Gudsz villige og behag Denne Jordiske Crone, i mod den Ewige og himmelscke sckal afflege. Saa haffuer Vii aff Seer faderlig affection og Omsorg, Eragtet fornoden, Effterfolgende dispositition og welmente Erindringer, Samt regeringsz maxcimerne Som herhosz apart forsegelet folger, Vorisz Elsckelig Kiere Son Printz Friderich som Vorisz Kongelig arffue sucsessor vdi regerringen at forrestille, Saa og alle Effterkommere vdi regeringen til en norm og Jnstruxtion at Efflerlade, Ey tuiffelende, at sasom det allene er anseet paa en lycklig regeringsz fortsettelsee, Vorisz Kongelige arffuehusisz beste og Conservation, og Vorisz riger og landisz flor og Velstand, at Vorisz Elsckelig Kiere Son Saadant paa beste Maade observerer og vdi agt taager, saa og att hand derudi lader see at hand saa vel effter Vorisz dodelige afgang, vil holde Vorisz Villie og disposition vdi tilborlig respect, Som hand Ellersz altid fra sin Vngdom ope, til Vorisz storste forneyelsze, Sin Sonlig lydighed osz haffuer betehed. Wie Wilde Vorisz Son herhosz adwaret og paamindt haffue, Sig ey aff naagen Persuadere lade, at efflerfolgende poster vdi regeringsz maxsimerne eller denne Vorisz disposition, ey saa lige i alle poster var nodig at vdi agt tage. Mensz derforre dete altsammen Sielffuer bedere betragter, igennem leser og vel Considererer. og var det vel derffore best, alt dette med Een af Sine Geheimeste raad, eller secreterer, vel offuer weiger, og alting

huad hervdi meldisz vel secreterisz og ey devulgeris, og icke aabenbarisz, paa det intet heraff vdi andere derisz hender kommer, og geraade maa.

1. Ville Vii Vorisz Elskelig Kiere Son halffue alvorligen recomenderet at Konge Louven Som er den rette fundamental Louv og Grunvold, nest Gud, aff arffue sucsessionen og suvereniteten vdi Vorisz Kongel. familie, Vbrodeligen holdisz, Vel vdi agt tagisz, og efflerleffnisz, og Som Vii vdi Vorisz regeringsz tid gioredt halffuer, inted derimod forretagit Eller tilstedet, Som der kunde were til prejuditz og forffang i naagen maade, Vorrisz Kiere Søn det i lige Maade vell observerer; de almindelige regeler og maximer at practicere og fuldbyrde, som Vii vdi en ser sekrifft alle Vorisz Kongel. arffue sucsessores og Efflerkommere vdi regeringen til effter rettning og Jnstruxtion med flid halffuer ladet for fatte, og tid Effter anden effter seedt, og med visse remarquer Sielff Egen hendig forbederet saa som en Norm og rette Snor vdi den Kongel. regerings administration, tie det fornemmeligen sigtter till suverenitetens som derisz Cronis ypperligste Kleinnodie, og den Kongel. høyeste autoritéts Conservation og handehevelsze, i mod alle maginationer og anstød som letteligen kunde paa komme, til huilken Ende nødig wil vere, at Konge Louven saa vel Som regeringsz maximerne, og denne Sekrifft, samt hosz følgende Erindringer tidt og offte Effterlesisz overveigisz, og vdi det minste Een om icke tou gange Aarligen vel observeris.

2. Agter Vii til den ende ogsaa raadelig, at Vorisz kiere Søn saa snaart osz naget menniskeligt Sekulde hendisz og paa komme, lader alle geheime raad, sambt høye og nedrige sivil og militer betiente til landsz og Vandsz, som vdi derisz bestilling fremdelisz Sekal forbliffue bestaande, saa og

magistraten her vdi Vorisz residentz sambt biskoppen og universitetet, paa ny straxsen vdi Eed og pliggt tagisz, Endog det icke saa nodig giorisz Effter Konge Louvensz indehold, eller der vdi anforisz at sckulde scke, i seer som det hensigtter til en formel hylding, som vdi en souverein arffue regering Ey bør at scke.

3. Og pa det Vorisz arfue sucsessor regering, disz mere aff den Allerhoyeste Gud maa welsignisz, da haffuer hand derhen at see at handsz Salving io for io bedere scker, og det aldelisz paa den Maade og Manner, som med Vorisz er tilgaad, og i denne herhosz ligende trygte beretning formeldisz.

4. Vii tuiffuele og ingen lunde, at om Vorisz Elckelige Kiere Gemaalin Dronningen Vorisz Død sckulde offuer leve, Vorisz Elssckelige Kiere Son og arffue sucsessor io sielf sckal vere redebon og geneiget, hende alt dette som hender vdi de oprettede, Egtesckabsz pagter baade huad hendisz liffgding sa vel som hendisz religion angaar, og siden Effter den herhosz findende disposition er bleven bevilliget, krafftelig at maintinere, og hende Ellersz alt Sonlig respect og kierlighed beviser.

5. Vii Vilde og Vorisz kiere Søn og arffue sucsessor haffue recomenderet at dersom Vorisz Son Printz Wilhelm icke sckulde vere kommen til handsz fulde alder, inden osz Naaget paa kom, at hand da berrer Omsorg, at handsz broder frem for alting, vdi den reene Augsburgiscke Confession og lerdom, Effter Konge Louven bliver vel opleeret og opdraget.

6. Og Saa som vdi Konge Louven 19. Articul meget nyteligen er forordnet, at disse Vore arffue Kongeriger Danemarck og Norge, samt alle dertilhorige Provintzier og lande oer festninger Kongelige herligheder og Regalier, rettigheder Kleinodier penge og alle andere mobilier, Krigsz Magt og rystning baade til lands og Vandsz etc. (:huisz

inventarier effter same Konge Louv, aff osz for den storste del er forfattet, til Vorisz sucsessors effter rettning:) og aff hannem videre kan fulbyrdisz, i seer huad holstein og Grefsckaberne, effter det aff Keyseren Confirmerte Jus Primo geniture derudi med begreben, at alt dette, intet Vntagen, sckal vsckifftedt og vdelet vere og bliffue, Vnder Een Ene Vollsz arffue Konge, da Vilde Vii at Vorisz Elskelige Kiere Son Printz Carel og Printz Wilhelm effter denne disposition som Vii derom i ser haffuer giort, Med Een aarlig pension affleggisz, huormed de bør att lade sig Noyge, Og Jngen videre pretention haffue, huerken paa Vore Kongeriger fyrstendomene Greffsckaberne og lande, som Vii som for sckreffet er, Vorisz arffue sucsessor vdi regeringen vdeelt og vsckifftet Efflerlader. J det offrige sckal dee forholde sig Konge Louven vdi alt gemesz og Conform, og Kongen derisz broder, og hansz arffue sucsessor med alt tilborlig respect og horsomhed begegene, og foruden det som vdi Konge Louven, om at giffue sig vdi Egtesckab, eller vdi fremede tieneste om formeldisz, icke vden Kongensz Villie og Consens, ey heller naagen fornem betiente maa antage vdi sin tieneste. Med Vorisz Elsckelige Kiere Datter Princes sophie hedevig om hund icke sckulde vere gifft, ved Vorisz dodelig affgang, sckal det i lige Maade holdisz Effter Kongelouvensz forordning, og tuiffueler Vii Ey Vorisz Kiere Son, lader sig vere hendisz Velfert, paa det beste vere angelegen og recommenderet.

7. huad Ellersz Egentlig regeringen angaar, saa som Vii mange aar aff Erfarenhed og Experiens for best og raadeligst beffunden altidt og flittig geheim Conseil at holde, serdelisz om Poste Dage, saa eragte Vii hoyt nodig og raadelig, at Vorisz Son osz dervdi efflerfølger, og alle Vigtige Occurrentier

og Estats angelegenheder med sit Conseil vel offuer veiger og Considererer, om huilket Vii vdforliger vdi regéringsz maxcimerne om formelder.

8. J lige Maade eragte Vii tienlig at det forbliffuer, med Cantzelierne rente Cammeret, Commissariatet, admirallitetet, ved hollemen, sa og Politien, vdi den tilstand Efter Vorisz dodelige affgang, vdi huilken stand de da findisz og de der til forordnede saa lenge de derisz instruxcioner og bestillinger (:som alle aff Vorisz sucsessor bør Confirmeris:) forsuaarligen efterlever, og ellersz derisz Eed og pligt vdi agt tager, ved derisz functioner maintineris.

9. huad Vorisz Kongerige Norge i ser angaar, da holder Vii ey mindere for raadelig at det forbliffuer ved den anordning som Vii der haffuer giort, og Effter de instruxcioner som Vii Vorisz Statholder h. V. F. Güldenlew og Feltmar. Leüt. C. Guldenlew haffuer giffuen, saa som Vorisz Kiere Son Nocksom kan were forsickeret om derisz devotion og troseckab, og kan vdi Krigstid om fornoden giordisz C. Güldenlew til assistance en god Erffaren Generals Person adjungeris, paa det Kongensz tieneste allestedsz disz bedere fremgang maa naa. Ellersz Er icke utienlig at naar disse tou omnelte Güldenlewwer med doden sckulde afgaa, da derisz funtion icke Naagen anderledisz end par Commission, saa og ingen vden aff sine best betroeste betiente og Generaller dertil amplojerer, aff derisz tro og nikkerhed Kongen er forsickeret, Vdi det offrige forbliver det ved de almindelige Regerings maxcimers formelding, det Vil og Vere fornoden at der altid en dügtig og vJnteresseret Person der oppe til Justitiarius ved Vorisz Ober hoffret bestillisz (:naar den nuverende affgaar:) som vdi Statholdersz fraverelsee der kan Presidere og Ellersz it og andet vdi handsz naffuen i agt tager og forretter.

10. huad Estaten vdi Vorisz Greffsckckaber Oldenborg og Delmenhorst er angaaende da eragte Vii og for tienligst, at den bliffuer vdi den stand, som Vie formener den Ved een reduction, aff de offuerflodige civil betienter, nest gud med forste at inrette.
11. Sa som vdi Konge Louven om Religionen og desz handthelffuelse vdforligen er meldet, saa Vilde Vii det allene derhosz Erindere, at omensckiont, dem som ere aff den Catholiske og refformerte Kirke (:thi socinianer fohtinianer queqere entusiaster og deslige secter bør aldelisz ey tollereris:) sig vdi vore riger vilde nedsette paa de der til Priviligerte steder, Samvittighedsz frihed forundisz, Saa bor dog icke Naagen af dennem offentlig Religions excercise tilstedisz, og Jcke anderledisz en paa den Made, og Effter den siste anordning som Vii derom i Seer vdi henseende for Dronningen og de refformerte haffuer giort, her vdi Vorisz residens, og Saa Vii gierne at medtiden de derisz Kirke kunde transportere paa it bequemmere sted, vden byen som paa gammel Amager, eller anden stedsz.
12. huorledisz Justitien bør at administreris derom beffindisz alt fornødden Effterretning vdi de forfattede general maxcimer, og som det landetsz Velffuert, og for en stordel vdi en god politie bestaar Vilde Vii Vorisz kiere Søn hermed og i seer haffue recommenderet, derhen at see at de aff osz om politien giorte forordninger icke alleneste vel vdi agt tagisz og observeris mensz end og Effter tidensz leilighed i et og andet forbederisz til huilken Ende Vii holder radeligt at En erffaren og tro qualificeeret Mand til Politimester fremdelisz hereffter bestillisz og besckickisz, at hand i denne sin function, salenge hand sig effter

Jnstruxcionen forholder, Jmod allee og enhuer handheffisz og meintineris.

13. Ellersz wilde Vii og Vorisz Kiere Son en god mesnage paa det hoyeste haffue recomenderet dog at den hoy fornoden militer Estat til landsz og Vandsz (:som er Kongensz og Kongerigernisz beste stytter:) der ved intedt Affgaar, huorom vdi general maximer i ligemaade vdforligen meldisz.

14. I Serdeliszhed haffuer Vorisz Elsckelig Kiere Son for Creditens Vedligeholdelse sckyld, som it storstycke er, aff it Vel bestillet regemente, der hen at see at de Penge som Vii i de forrige besuerlige conjunturer, haffuer Veret foraarsaget, at laane og optage, og for Vorrisz dodelige affgang ey ere bleffuen betallet, io for io bedere Effter forsckrivelserne vnder vorisz Egen hand, betallisz.

15. huad Ellersz den Conduite angaar Som Vorisz Kiere Son haffuer vdi agt at tage i henseende til en deel aff Vorisz Naboer, da som Man icke meget got Sig kand formode aff de suenscke, da bor hand altid at haffue it Vaagendisz Øye paa alle derisz actioner og forretagende, om Ensckiont der maatte giorisz paa ny en alliance eller mariage med samme Crone, og til den Ende at forsyne sig saa vel med Egen force og Magt (:som nest Gud er det beste:) til landsz og vandsz, Som og med naagele fremmede Potentaters Allianeer, Serdelisz Er raadelig vel at menagere Kongen aff franckrig som er souverein og een Megtig herre baade til Vandsz og landsz, og om det seke kan at haffue bestandig En deffeensiw alliance med hannem Conjungtim med naagele Printzer vdi tyskeland, om paa saa maader tillige at forhindre, at den forrige fortrolighed og vensckab i mellem Suerrig og franckrig, huilket Vore forfedere haffuer Veret Meget sckaadelig og ner fatal, ey igen vden Voris arffue successors concurentz vorder restableret

og fornyet, huor paaVorisz hoy Sal. her Fader Kong Friderich den tredige haffuer begyndt at arbeide, og dertil ved en alliance de Anno 1663. it got fundament haffuer lagt, |:huad sckade Vie sielver der aff hafft haffuer der Vie maate giore freden Anno 1679, der Vii vaare paa det andet party, og Motte igen giffue, det Vii saa lykeligen, nest Gudsz bystand, haffde aquireret og Vounden er nocksom bekient:| lige reflextion haffuer Vorisz Son at giore paa det husz Lüneburg, Eel, og hanover, saa som de osz lidet got ynsker, og i seer udi den siste Krig imod Suerrig Meget tort til foyet haffuer, og kan man ey vel giore Naget forbintlig med dem, Som de ingen allianeer gior vden af amitie, det er at sige platre. Derfor eragte Vii og raadeligt at Vorisz Kiere Son derisz intent om primogenituren og Electoratet i derisz husz at Establere, saa som Vii haffuer giordt, fremdelisz continuerer, med de Corresponderende fyrster vdi tyskland at Contracarere og til den ende i serdeliszhed de med Münster og wolffenbüttel oprettede alliance at renuvellere, Saa og at Soge at bekomme Curfyrsten aff brandenborg og vdi samme alliance. Med Engeland og holland haffuer hand i lige maade att lade sig vere angelegen, Effter den med dennem Ano: 1696 oprettede deffensions alliance, stedze en god Vensckab og Correspondentz at vnderholde, og fornemeligen derhen at see offuer Comercierne og tolden vdi Øreszundet, med dennem ey vdi dispüte og vitløfftighed at forfalde, huilkedt best ved de forrige told og Commers tragtaternisz renuvellering og Vedligeholdelsze kan sckee, saa frembt det er giorligt, mens sckulde hollenderne der paa bestaa at derimod deffensions sckibene og huad til manifacturenis og Comerciernisz fremtarff aff osz er anordenet affschaffisz. Er det bedere ingen tol

tractat med dennem at haffue, |: tii ved deffensions Sckibisz affsckaffelsee, tabisz ey allene vorisz negotier, mensz en og gode Soefolck og wel Experimenterte Officerer, med tiden maate aff gaa, og i saa Maade vdi feidetider, sckulde Mangele osz dygtige folck aff Vorisz Egene paa huilke man altid sig best kan betro og aff betiene, :| dog som sagt er, alt dispute og Vitlofftighed mest mugeligt med dennem at evitere, og der hosz at søge ved en god alliance med franckrig sine høyheder og rettigheder at maintinere.

16. angaaende i seer hertugen aff Gottorff, da effter som handsz onde intention imod Vorisz Kongl. husz er Evident nock, saa er paa det høyeste fornøden at Vorisz Kiere Søn og arffue successor altid haffuer god agt paa hannem, handsz actioner og anslag, og at i serdeliszhed hand icke naaget Krigszfolck ved fremmede eller aff sig sielf, som kunde vere aff consideration forsamler, eller og med flere festningger sig forsyner, og om det sckulde scke er det best sig straxsen der i mod med magt at oponere og ey tollerere, sasom hand ved det forrehaffuende Egtesckab med den Elste Princesse i suerrig, intenderer at bringe med tiden paa sig og sine arffuinger succesions retten til suerrigis Crone, saa bør aff Vorisz arffue sucsessorer som en fast maxcime de Estat faststillisz at desz Effect paa alle optenckelige Maader forhinderisz sckulde, om en og derfforre behoffuedisz en Krig og alle Extrema at hasardere, Efftcrdie naar en hertog aff Gotttorff sckulde blive Konge vdi suerrig, Vorisz arffue sucsessorer som da Saaledisz paa alle sider ere Enclaverede, nepeligen vden faare sckulde kunde reise fra it sted til det andet, Eller haffue. force nock en findtlig offuerfald paa alle sider at affverrige. huor til intett raadeliger er, en at conservere vel sin militie og flaade at den altid nar behoffwisz, kan

were vdi Estat at remüere sig, Effter occasionernis beschaffenhed.

17. Sasom Vie Ellersz letteligen kan eragte, at regeringensz byrde vel vil falde Vorisz Kiere Son vdi begyndelsen naget besuerlig da vilde Vii hannem ogsaa i Seer velment haffue erinderet at hand vdi handsz Conseil betiener sig aff de personer som Vii derudi haffuer brugt, Efftersom dennem Vorisz interesse best erbekient og Vii om derisz allerunderdanigste tro og devotion nocksom, og til noyge derom er forsickeret. her hosz haffuer Vorisz Kiere Søn at observere at en huer aff dennem Sin scharje som hand er bestilt til, forretter, og ingen den anden inpasz giører, og en huer aff dennem vdi Conseillet sitt votum vbehinderet giffuer offuer alle occurente Saager som derudi mate forrekomme, og det til Konggensz dessision og resolution strax lader antegne, aff den som depeschen vedkomer enten det kunde vere aff Estatis, Kammer, sivil, Jndlandiscke, militer til Landsz og Vandsz, angande Sager.

18. Vii tuiffeler og ey at Vorisz kiere Søn og arffue sucsessor det vforanderlig lader forbliffue ved de friheder benadinger donationer og Expectanser, huormed Vii naagen i Vorisz regeringsz tid enten aff Ser Kongel. Naade, Eller i henseende til den osz beviste tieneste benaadet haffuer, saa som det sckulde vere aff en ond Consequence om det sckulde tilladisz at de derudi paa huad Maade det en og sckee kunde, turberis, eller dennem derfor naagen prejuditz eller vlempe tilføygisz.

19. Desz ligeste forsee Vii osz og til Vorisz kiere Son og arffue sucsessor, at aff hannem Vorisz Elskelige frue sophia Amalia Greffinde til samsøe og hendisz børen ved alle de hoyheder privilegier donationer og exceptancer saa og ved alt andet, huisz Vii dennem med benaadet haffuer,

Effter Vorisz dennem derpaa medeellte breffue kraffteligen vorder maintineret og handtheffued.

20. Og som Vii til Ungdommens desz bedere optugtelse og vnderviszning vdi atsckillige Vidensckaber, og excercicer et academie Royal her vdi Vorisz Residentz haffuer funderet, da haffuer Vorisz Søn offuer det saa vel at holde, som og Universitetet at meintinere.' saa og derhen at see, at der saa velsom, Grefflige, Friherlige, adelige, og andere Voristro Undersaattersz vngdom og børen, medintagisz vden Nagen distingcion i huo deere, saa og at derhen seisz at altid ductige Excercitie Mestere og professores der vdi holdisz. J Serdeliszhed at der altid En dygtig Oberhofmester vdi academiet Royal bliffuer bestillet, og saafremt der findisz En som haffuer dertil behørige qualiteter, og ey er aff den gamle adel, at den alle andere prefereris, Effter som vdi een vel funderet souverain arffue regering alle vndersaatter fra vngdomend op bør at anviszisz til vnderdanigst lydighed, imod derisz souverein arffue herre, og vel at Erkiende at naar det gaar hannem vel, saa gaar det dennem alle vel, et vice versa, huilket vel icke saa fuldkommen aff dennem, som ere aff den gamle adel, maa scke, Considereris.

21. Sasom Vii og fra Vorisz regeringsz begyndelse haffuer besluttet her vdi Vorisz Residentz Stad Kiøbenhaffuen, Et nyt Kongelig Slott at lade byge, som hidintil formedelst paa kommende Krigsz vroligheder, og andere besuerlige Conjunturer, er bleffuen hinderet, og Vii dog gierne saa at same Vorisz forrehaffuende til denne souveraine Kongelig regeringsz aerre og anseende kunde fuldbyrdisz da vilde Vii samme werkisz fortsettelse og perfectionering effter det Model som senest derom er giort, saa fremt det

ey for Vorisz dodelige affgang sckulde kunde fuldbyrdisz, Vorisz kiere Son i lige Maade haffue recomenderet.

22. Vdi alle offuerige tilfelde som icke i dene disposition ommeldisz, lader Vorisz Kiere Son sig Konge Louven og de tiilforne anforte almindelige regerins maximer vere Effterretlig og recommendderet, dog kan Vorisz Kiere Son og arffue sucsessor, vdi eet og andet Effter Vorisz Excempel i lige Maade en seer disposition for sine Effterkommere giore, huor til adsckillige ting effter tidernisz besckaffenhed vil giffue anledning, dog at Konge Louven som fundamentet aff den Kongel. souveraine regering, vbrodeligen og vrogeligen holdisz, og som allerede vdi begyndelsen sckreffuet er, icke det allerringeste derimod forretagisz eller tilstedisz. Mensz sckulde hand ingen disposition ved doden sig Effterlade, da vilde Vii denne Vorisz disposition hansz arffue sucsessor til een behorig fuldbyrdelse og Effterkomelsze paa beste Maade haffue recommenderet, og om Kongen da var minorennis naar hand regeringen antreder, da sckal dee som formynderschabet tillig med Dronningen Eller een aff Printzerne aff blodet Effter Konge Louven til kommer |: huilket effter detsz rette Mening altid sckal vere de aff osz i en seer hosz denne disposition annecterede articul er specificeerede :| sig der Effter retter og desz indhold med behorig secretesse vel vdi agt tagisz, Safremt de Ey vil tiltalisz aff Kongen naar hand sinne myndige aar haffuer opnaet, som handsz og Vorisz forordningers og mandaters ofuertredere.

Sasom nu dene Vorisz disposition aff en faderlig Kierlighed, saa vel til Vorisz Kiere Sønsz Printz Friderich og handsz arffue sucsessorer gaffuen og beste, som til Vorisz riger og landersz og samtlige Vorisz tro Vndersaattersz Conservation Velstand fremtarff og flor, allene er anseet.

Da vilde Vie ingenlunde tuiffuele at Vorisz Kiere Son og handsz Efſterkommere vdi regeringen, alle detsz articuler fliteligen Efſterseer, Efſterfolger, og fuldbyrder og derisz Kongel. regering dereſſter forer og formerer. huortil Vie onsceker Vorisz Kiere Son og dennem sambtligen aff den Allerhoyeste Gud alt sielff ynsekende lycke og Velsignelsee intil Verdensz Ende. til slutning vilde Vie ennu hoszfoye at saa fremt Vorisz Kiere Son Printz Friderich sckulde ved den timelige dod, vden mandlig liffsz arffuinger bort kaldisz |: huilket Gud naadeligen vilde affvende, som Vie osz det og til handsz Grundgode Naade forseer:| scke motte forend hand kam til regeringen eller og dereſſter, da haffue Vii Vorisz Elckelige Kiere Son Printz Carel eller der nest Printz Wilhellem hermed faderligen vildet formanet og erinderet haffue sig lige saa vel Efſter denne disposition aldelisz at holde og Efſter leffue om een aff dennem, Efſter Gudsz Villie og Konge Louvensz formelding i regeringen sckulde sucsidere. beffalendisz dem alle, vdi den Allerhoyestisz tryge besckylse og naadigste Varetegt. Giffuen paa Vorisz Residentz Slott Kiobenhaffuen den 5 Appril. 1698.

Christian.

(L. S.)

1860.